Călătoria Celor Trei Magi de la Răsărit

În creștinism, faimoșii magi – sau crai/regi – de la Răsărit apar în Evanghelia după Matei ca un grup de pelerini care au întreprins o călătorie simbolică pentru a asista la Nașterea Domnului. În tradiția românească sunt numiți Cei Trei Crai de la Răsărit sau Cei Trei Magi de la Răsărit: Melchior, Baltazar și Gaspar. Ei nu sunt menționați în Biblie, fiind, în fapt, rodul imaginației populare. Aceștia ar fi adus Pruncului Iisus trei daruri: aur, smirnă și tămâie.

Conform bisericii romano-catolice, Melchior, Baltazar și Gaspar sunt considerați sfinți și sunt sărbătoriți la data de 6 ianuarie. Numele Crailor/Magilor de la Răsărit au fost menționate într-o Evanghelie a Bisericii Armenești, cu referire și la rangul lor: Melkon – Regele Persiei, Gaspar – Regele Indiei și Baltazar – Regele Arabiei. În unele țări cu o majoritate romano-catolică, precum statele Americii Latine și țările iberice, tradițional, regii magi sunt cei care aduceau cadouri copiilor, Moș Crăciun „fiind un personaj de import și de dată mai recentă". Țara sau țările aflate la Răsărit de unde vin acești magi sau împărați ar putea fi Babilon (conform Sfântului Maxim și Sfântului Teodot de Ancira), Persia (potrivit Sfântului Clement din Alexandria și Sfântului Chiril din Alexandria) sau Arabia (după Sfântul Iustin, Tertulian și Sfântul Epifanie).

Termenul „magi" denotă faptul că personajele respective ar fi fost de origine persană. Perșii erau adepți ai religiei zoroastrism, iar acești magi erau mari preoți și căutători în stele. Călătoria lor este descrisă ca fiind provocată de un fenomen cosmic nemaipomenit: apariția pe cer a unei stele care se deplasa simbolic, indicându-le drumul. Potrivit învățăturii credinței

creştine, steaua apărută în Răsărit nu era una obişnuită, ci un semn care prevestea o minune din partea lui Dumnezeu, respectiv un înger care a apărut sub forma unei stele luminoase şi care mergea înaintea magilor, călăuzindu-le traseul iniţiatic către locul Naşterii lui Iisus.

Textele sacre nu oferă prea multe detalii despre magi, de aceea numărul lor este dedus ca urmare a numărului darurilor aduse: aur, smirnă şi tămâie. Întâlnirea magilor care veneau din ţări îndepărtate una faţă de cealaltă şi faţă de locul întâlnirii pare de neconceput din punct de vedere logistic, avându-se în vedere că, la vremea aceea, oameni nu dispuneau de mijloacele de comunicare şi de deplasare existente astăzi. Evanghelia rămasă de la Matei explică această posibilitate prin credinţa lor. Aflaseră de la prooroci că se va naşte Mântuitorul şi nutreau dorinţa arzătoare de a fi martori la acest mare eveniment. Când Irod a vrut să afle de la Magi unde s-a născut Iisus, ei i-au răspuns: „În Bethleemul Iudeii, că aşa e scris de proorocul" (*Evanghelia după Matei*).

Pe lângă credinţă, aşa cum relatează Evanghelia, au fost conduşi de steaua pe care o văzuseră la Răsărit, stea ce s-a deplasat înaintea lor până s-a oprit deasupra locului unde se născuse Pruncul Iisus. Având un vis prin care sunt avertizaţi să nu mai treacă pe la Irod, care voia să-l omoare pe Isus, s-au întors însă pe altă cale, îndreptându-se fiecare spre ţara sa. Lew Walace, în romanul său *Ben Hur,* conferă amploare acestor fapte, dându-le o aură de legendă. Descrie drumul parcurs de Cei Trei Magi, când ajung în deşertul Siriei, mergând fiecare cu cămila sa, până la punctul de întâlnire, undeva după hotarul vechiului Ammon, El Beka. Astăzi, presupusele relicve ale Celor trei Magi sunt păstrate în Domul din Köln. Construcţia acestei catedrale, pe locul uneia mai vechi, s-a realizat anume în acest scop. Patronul protector al Domului este Sfântul Petru.

Această catedrală este cea mai mare biserică din Germania, fiind, de asemenea, considerată a fi şi cea mai mare din Europa de Nord, şi una dintre

cele mai mari din lume. Catedrala din Köln a fost construită între anii 1248 – 1473 și este un important loc de pelerinaj, deoarece aici se consideră că se află moaștele Celor Trei Magi. Actuala catedrală a fost construită din ordinul Arhiepiscopului Konrad von Hochstaden, pe locul uneia mai mici, ridicată în secolul al VIII-lea. Catedrala are o înălțime de 157 de metri, fiind acum – după Münsterul din Ulm – a doua biserică în Germania ca înălțime. Ea este situată pe marginea de nord a graniței de odinioară a așezării romane, fiind în imediata apropiere a Gării Köln și a podului Hohenzollernbrücke, precum și a unor muzee ale orașului. Fluviul Rin curge la aproximativ 250 de metri de clădirea Domului, care se află pe o colină, putând fi văzut de la mare depărtare. „Construcția impozantă a catedralei a fost clădită în stil gotic, asemănător catedralelor din Sevilla și Milano. Se poate observa combinarea armonioasă a elementelor arhitectonice a stilului gotic medieval." Fațada gigantică din partea de vest, flancată de cele două turnuri, ocupă o suprafață de peste 7.100 metri pătrați. Pentru o scurtă perioadă, între anii 1880-1884, Domul a fost cea mai înaltă clădire din lume. A fost declarat din anul 1996 parte a patrimoniului mondial UNESCO. Anual, vizitează Domul circa 6 milioane de turiști din lumea întreagă, iar în anul 2005 a venit și s-a recules aici Papa Benedict al XVI-lea.

Legendele și evangheliile apocrife sporesc misterul care îi înconjoară pe Cei Trei Magi. Se spunea că stăpâneau taine grele din lumea magiei și că știau să citească în astre. Erau bogați și cunoscuți, mulți regi le cereau sfatul și puțini ar fi avut curajul să le nesocotească puterea.

În Evanghelia după Matei, primele treisprezece versete ale celui de-al doilea capitol, în care ne este relatată istoria magilor, nu ne oferă însă detalii concrete, atestate istoric, cu privire la țara/țările de proveniență, la data sosirii, la numele, la înfățișarea și la numărul lor (conform unui manuscris datând din secolul al VIII-lea, ar fi fost, în realitate, vorba despre câteva zeci de astfel de pelerini, nu doar de trei!). Acest fapt i-a dezamăgit pe unii dintre

cercetătorii moderni raționaliști, care consideră această relatare drept o „ficțiune“, alăturând-o așa-numitelor „legende ale copilăriei lui Iisus“, ca posibile adăugiri apocrife la Evanghelii. Foarte probabil, Evanghelistul Matei nu le-a consemnat pentru că nu le-a considerat esențiale. În realitate, alta a fost însemnătatea închinării magilor înaintea Pruncului Hristos, relatată succint în Evanghelie. „Sfânta Tradiție a fost însă cea care a afirmat, a îmbogățit și a păstrat acest înțeles până astăzi în Biserică“, potrivit *Crestinortodox.ro*.

Astfel, prin tradiție, Magii de la Răsărit au fost în tot acest timp, „foarte prezenți“ în cultul și în viața Bisericii. Ne vorbesc despre ei Sfinții Părinți în tâlcuirile și omiliile lor (respectiv predicile și alte cuvântări religioase) referitoare la Evanghelia după Matei, reprezentările iconografice, dar și imnografia.

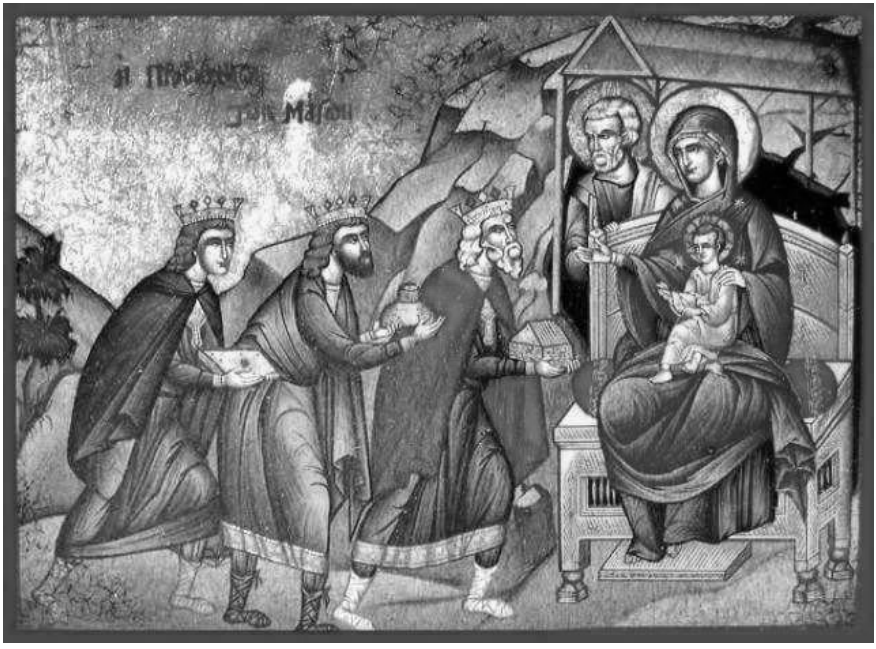

Atât în Vechiul, cât și în Noul Testament termenul „mag“ are sensul de „magician“ sau „vrăjitor“. Sfântul Iustin, Origen, Sfântul Augustin, Sfântul Ieronim găsesc același înțeles în cel de-al doilea capitol al Evangheliei după Matei, chiar dacă nu putem afirma, totuși, că aceasta ar fi interpretarea unanimă.

În cântările bisericești, de regulă, ni se spune că ar fi fost împărați ai perșilor. La acest lucru a contribuit faptul că s-a considerat că Ps. 71, 10-11 ar face referire la aceștia: „Împărații Tarsisului și ai insulelor daruri vor aduce, împărații arabilor și Regina din Saba prinoase vor aduce. Și se vor închina lui toți împărații Pământului, toate neamurile vor sluji lui.“

Primii scriitori bisericești au înțeles că magii veneau dintr-o singură regiune (de obicei, era vorba despre Persia). Nu avem însă nici în această privință o tradiție unanimă asupra a ceea ce însemna pe atunci „la Răsărit“. Ar fi putut însemna Babilon după Sfântul Maxim și Teodot de Ancira; Persia după Sfântul Clement de Alexandria și Sfântul Chiril al Alexandriei; Arabia, potrivit Sfântului Justin, al lui Tertulian și al Sfântului Epifanie.

La est de Palestina, numai Media, Persia, Asiria și Babilonia aveau magi drept preoți în vremea nașterii lui Iisus Hristos. Practic, doar din una dintre aceste regiuni ale Imperiului Part puteau veni Magii. Au trecut probabil prin deșertul sirian, ce se întinde între Eufrat și Siria, trecând prin Alep și călătorind către Damasc, apoi spre sud, prin ceea ce în prezent este calea spre Mecca, păstrând Marea Galileii și Iordanul spre Vest, până vor fi trecut pe lângă Ierihon.

Din Persia, de unde se presupune că ar fi venit, până aici este o distanță de 1600 – 2000 de kilometri. Putea fi parcursă între trei și douăsprezece luni cu cămila. Au fost, de asemenea, multe săptămâni de pregătire pentru o asemenea expediție, deloc lesnicioasă. Luând în calcul toate aceste elemente, magii ar fi putut ajunge în Ierusalim cam la un an după ce steaua s-ar fi arătat.

În secolul al VIII-lea, istoricul și teologul anglo-saxon Beda Venerabilul a înregistrat o tradiție târzie potrivit căreia Cei Trei Magi ar fi reprezentat fiecare cele trei părți cunoscute ale lumii antice – Africa, Asia și Europa – și că ar fi descendenți din fiii lui Noe.

În Biblie nu apar nici numărul, nici numele și nici descrierea fizică a magilor. În niciuna dintre primele menționi extrabiblice a călătoriei lor, evanghelia apocrifă a copilăriei lui Iisus, cunoscută ca Protoevanghelia lui Iacov, nu se indică numele și numărul magilor. Cu toate acestea, unele tradiții au completat în timp relatările biblice, fiind transmise la început pe cale orală.

Numărul consacrat al magilor – trei – derivă din cel al darurilor pe care aceștia le-au făcut lui Hristos, după cum ne spune Matei. O reprezentare picturală din Catacomba Domitilei arată patru magi, în timp ce una din Catacomba lui Petru și Marcelin numai doi. Iar mai multe documente siriene numesc doisprezece magi!

O evanghelie armeană a copilăriei lui Iisus, datând de la anul 500, îi numește explicit pe Melkon, Regele Persiei, Gaspar, Regele Indiei și Baltazar, Regele Arabiei, fiind cea mai apropiată mărturie de variantele europene apusene Melchior, Gaspar și Baltazar.

Melchior sau Melkon era bătrân și împovărat de plete albe, dar stăpânea bogății nemăsurate. Se zvonea că avea un palat înțesat de aur și mătăsuri, cu podoabe scumpe aduse din tărâmuri îndepărtate. Jurase din tinerețe, când își pierduse părinții din cauza foametei, că va aduna cândva cele mai mari bogății, iar de atunci căuta neîncetat focul sacru care putea transforma orice obiect în aur. Învățase toate tainele vracilor din vremea sa, studiase matematica și astrologia, cunoștea vrăji uimitoare, dar puterea aurului nu o găsise niciodată. În schimb, salvase o mulțime de oameni cu leacurile lui și bogăția se adunase singură la ușă.

Al doilea mag, vestitul Gaspar, era tânăr și frumos ca un zeu. De mic fusese destinat magiei și transforma lucrurile din jurul lui cu puterea

minții. Învățase tainele magiei, stăpânea ploaia și vântul și putea schimba oricând destinul oamenilor care îi cereau ajutorul. Dar avea un singur dor, să cucerească nemurirea pe care doar zeii o stăpâneau. Oricât încercase să găsească un răspuns, nimic nu îl ajutase, dar aflase că poporul lui Israel aștepta să vină pe pământ fiul Dumnezeului lor și să aducă lumina mântuirii. Din acel moment, Gaspar căutase neîncetat semnele, iar steaua care a răsărit la Betleem i-a arătat calea.

Marele vraci Baltazar era iscusit în toate și stăpânea bolile cele grele, pentru care avea multe leacuri. Veneau oamenii suferinzi la el și plecau mai liniștiți și mai întremați, alții vindecați de-a binelea, alții încrezători că vor putea răzbate peste dureri. Niciodată nu întorcea spatele cuiva, fie că era sărman, fie că avea răsplată generoasă pentru vrăjile sale. Cu toate acestea, într-o zi neagră și plină de suferință, Baltazar și-a pierdut soția, care a murit într-o clipă, fără să înțeleagă de ce. De atunci, a început să caute înnebunit un leac împotriva morții, ca să-și salveze fiica. Ar fi vrut ca ea, cea mai mare dragoste care îi rămăsese, să nu cunoască niciodată moartea, să trăiască veșnic tânără și sănătoasă.

Ceea ce poate fi recunoscut drept cea mai impresionantă exegeză este aceea potrivit căreia magii au fost primii mărturisitori ai Sfintei Treimi. Aceasta explică și apariția lor în aproape toate imaginile artistice și tradițiile literare ca trei oameni, diferiți din punct de vedere fizic, însă, în același timp, foarte asemănători ca aspirații și credințe. Magii i s-au închinat lui Hristos ca unui Dumnezeu oferindu-i aur, tămâie și smirnă.

Părinții Bisericii au interpretat și au dezvoltat însemnătatea simbolică a darurilor. „Potrivit Sfântului Irineu de Lyon, Magii i-au oferit lui Iisus mir (care era folosit la ungerea cadavrelor) pentru a arăta că acesta avea să moară și că va fi înmormântat din dragoste pentru oamenii muritori, aur deoarece era un Împărat în Veșnica Împărăție și smirnă (arsă pe altar ca jertfă) pentru că era Dumnezeu."

S-a afirmat că, după ce s-au întors în țara lor, ulterior, magii ar fi primit botezul de la Sfântul Apostol Toma, propovăduind la rândul lor credința în Hristos. Această tradiție aparține unui scriitor arian și nu apare mai devreme de secolul al VI-lea. Acest autor recunoaște însă că el scrie după *Cartea apocrifă a lui Set* și că ceea ce relatează despre Magi ține, mai degrabă, de legendă.

În secolul al IV-lea, Bisericile din Orient celebrau la data de 6 ianuarie Nașterea Domnului, Adorarea Magilor și Botezul lui Hristos, în timp ce în Occident, Nașterea lui Hristos era sărbătorită la 25 decembrie. Această dată a fost în cele din urmă introdusă în Biserica Antiohiei de către Sfântul Ioan Gură de Aur, trecând apoi în Bisericile din Ierusalim și Alexandria.

Până în ziua de azi, în unele părți ale lumii creștine, pe 6 ianuarie, mai mult decât pe 25 decembrie, este prilejul cel mai potrivit pentru a face cadouri, în amintirea darurilor făcute de Magi lui Hristos.

În anul 490, Împăratul bizantin Zenon a afirmat că a descoperit rămășițele celor trei „Regi" undeva în Persia, aducându-le cu el la Constantinopol. Moaștele au ajuns în Apus probabil în timpul Cruciadelor, mai întâi la Milano, fiind aduse apoi de Frederick Barbarossa în 1164 la Cologne și depuse în Domul de acolo.

Chiar dacă în Biserica Ortodoxă nu există o sărbătoare, respectiv un cult închinat Celor Trei Magi, aceștia sunt întâlniți în două creații esențiale ale Sfintei Tradiții ce constituie, fiecare, o adevărată sinteză teologică a Nașterii Domnului: troparul și icoana Praznicului.

Iată textul troparului, pe care îl auzim atunci când preotul ne binevestește Nașterea Domnului venind în casele noastre cu icoana, dar și de mai multe ori în cadrul slujbei de Crăciun: „Nașterea Ta, Hristoase Dumnezeul nostru, / Răsărit-a lumii lumina cunoașterii. / Ca întru ea cei ce slujeau aștrilor / De la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății, / Și să te cunoască pe Tine, / Răsăritul cel de sus, Doamne, slavă Ție!"

De asemenea, magii sunt amintiți în multe alte tropare și stihiri în cadrul slujbelor ce preced Nașterea Domnului, fiind puse în evidență mai ales aspectele duhovnicești. Conform specialiștilor în dogmatică, una dintre cele mai frumoase cântări ce ne prezintă succint întreaga istorie a magilor este Slava Litiei Nașterii Domnului: „Magii, împărații perșilor, / cunoscând lămurit pe Împăratul ceresc, / Cel ce s-a născut pe Pământ, / De stea luminată fiind povățuiți, / Au ajuns la Betleem, / Aducând daruri alese: aur, tămâie și smirnă. / Și căzând s-au închinat, / Că au văzut pe Cel fără de ani Prunc / Culcat în peșteră".

În concepția interpreților textelor liturgice, o altă cântare ne arată în chip minunat raportul dintre steaua călăuzitoare, magi și fiecare dintre noi: „În taină Te-ai născut în peșteră, / Dar Cerul pe Tine tuturor Te-a propovăduit, / Punând steaua înainte ca o gură, Mântuitorule. / Și a adus Ție pe Magi care Ți s-au închinat cu credință; / Împreună cu care miluiește-ne pe noi".

Magii deschid „lunga serie din Noul Testament – ce se continuă în viața Bisericii până la sfârșitul acestei lumi – a acelor păgâni și a acelor păcătoși care ajung să-L cunoască și să-L mărturisească pe Hristos ca Dumnezeu, înaintea celor dreptcredincioși." De aceea, într-un anumit sens, „Magii constituie excepția de la regulă, însă numai de la regula umană, nu și de la cea divină. Uităm că lui Dumnezeu toate-i sunt cu putință și mai uitam că și nouă, oamenilor, ne sunt toate cu putință prin Dumnezeu. Și noi putem fi *magi* aducându-ne, pe noi înșine și unii pe alții, dar bineplăcut lui Dumnezeu."

Dincolo de tradiția evanghelică, este important să înțelegem semnificația acestei călătorii inițiatice. Magii s-au confruntat cu rigorile unui drum lung și istovitor pentru a-l vedea pe micul Iisus și a I se închina. Aceștia nu erau oameni obișnuiți, ci învățați de spiță nobilă, dispuși să se implice nu doar fizic, ci și spiritual, să caute un sens mai profund în viața lor. Complet absorbiți de această căutare, nu au ezitat să-și părăsească țara/

țările, luminați doar de speranță. „Călătoria lor poate simboliza călătoria interioară a fiecărui om în căutarea lui Dumnezeu, pentru a fi, după ce l-a întâlnit pe Iisus, el însuși lumină și a o putea dărui și altora.“